

Lund 2012-06-13

Justitiekanslern

JK-anmälan av Lunds universitet samt ansökan om skadestånd

Hej!

Jag är professor vid Lunds universitet (LU). Jag vill härmed anmäla LU till JK för kränkningar av yttrande-, mötes- och informationsfriheten. Jag anser att universitetet därmed bland annat brutit mot artiklarna 10 och 11 i Europakonventionen. Jag ansöker av detta skäl även om ideellt skadestånd från staten. JK har tidigare bedömt att ideella skadestånd ska ligga mellan 10-30 tkr. Då kränkningarna i detta fall gäller en professor vid ett universitet och hans medborgerliga rättigheter anser jag att de måste betraktas som grova. Regeringsformen betonar särskilt vikten av största möjliga yttrande- och informationsfriheten i vetenskapliga sammanhang. Jag ansöker därför om 30 tkr i skadestånd. Alternativt kan man argumentera att det rör sig om fem olika kränkningar (se nedan). Summan blir i så fall 150 tkr eller alternativt det belopp som JK finner rimligt.

Samtliga hänvisningar till bilagor nedan rör min bifogade lekmanautredning av ärendet utifrån Europakonventionen ("Utredning av förmodade kränkningar av medborgerliga rättigheter vid Lunds universitet"). Alla detaljer förklaras ingående i utredningen, som även beskriver bakgrunden till ärendet samt de mekanismer och tillkortakommanden (t ex systematiskt åsidosättande av förvaltningslagen och regeringsformen samt bristande diarieföring) som gör att man kan tala om ett *systemfel*.

Utredningen behöver inte läsas annat än i tvivelsmål, med undantag för bilaga 1 och 7. Det väsentliga står nedan.

Ärendet gäller i korthet vissa problematiska regler som meddelas i promemorian "PM angående ledningsstruktur och ramar för verksamheten i avdelningen för teoretisk filosofi, Filosofiska institutionen vid Lunds universitet" (bilaga 1, sid 2):

(F1) "Mellan kollegorna ska ingen form av kontroll, reprimander eller annan oönskad inblandning i den enskildes arbete förekomma."

(F2) "Upptäcks missförhållanden ska de rapporteras till institutionsledningen som har ansvaret för att åtgärda dem."

(F3) "Endast prefekten har rätt att kalla kollegor till enskilda medarbetarsamtal såvida inte denne delegerat uppgiften."

(F4) "Ledningsuppgifter som att bevaka hur den enskildes forskning, doktorandhandledning och undervisning sköts ligger enbart på institutionsledningen."

(F5) Ett förbud mot "ofta upprepade och överdriven kritik av enskilda kollegor".

Slutligen förklaras att "[u]pprepade överträdelse av dessa ramar kan leda till varning, omplacering eller t.o.m. uppsägning".

Reglerna kan verka harmlösa vid översiktlig läsning men de innebär faktiskt betydande ingrepp i de civila rättigheterna och därmed även i den akademiska frihetens mest grundläggande delar. Det krävs dock viss eftertanke, tid och koncentration för att inse detta. Man måste tänka sig in i vad reglerna innebär rent konkret och vilka konsekvenser de faktiskt får.

Förbudet mot ”ofta upprepad och överdriven kritik av enskilda kollegor” (F5) exempelvis innebär, om man tänker efter, även ett ingrepp i möjligheten att kritisera andras *forskning*. Här ställer sig universitetsledningen, som representanter för staten, i praktiken över professorerna och dikterar vilken kritik dessa får yttra, vilket är oacceptabelt. Detsamma gäller (F1). (Innebär allvarlig forskningskritik att en ”reprimand” utdelats?) Även förbudet för andra än prefekten (institutionschefen) att inbjuda (”kalla”) enskilda medarbetare till samtal såvida inte uppgiften delegerats (F3) är egendomligt och skapar osäkerhet kring det dagliga vetenskapliga arbetet med att leda forskargrupper, samverka med andra lärare och ordna vetenskapliga möten. Vidare: kravet att alla missförhållanden ska rapporteras till institutionsledningen (F2) innebär en kränkning av meddelarfriheten, dvs. friheten för myndighetsanställda att vända sig anonymt till media för att berätta om missförhållanden *utan att behöva underrätta myndighetens ledning*. Förbudet mot att informera sig om (”bevaka”) andras handledning etc. (F4) innebär en kränkning av informationsfriheten. Det som slutligen gör att reglerna blir allt annat än harmlösa är att de i promemorian som sagt kopplas till ett hot om uppsägning.

PM:en är entydigt riktad till mig personligen. Jag identifieras unikt på sid 1 med hänvisning till diarienumret på det tillsättningsärende som ledde till min professur. Jag är den ende i underordnad ställning som fått promemorian som överräcktes mig personligen av författarna. Det rör sig därför om myndighetsutövning mot enskild. Detta förtäcks i PM:en genom att skriften betecknas som ett ”klargörande”. Att det dock givet innehållet rör sig om ett beslut (om införande av nya regler) och inte ett klargörande (av redan befintliga regler) är uppenbart och visas också i min bifogade utredning.

Reglerna inskränker alltså mina civila rättigheter i förhållande till gällande regelverk. Att de strider mot Europakonventionen följer nu av att de var oproportionerliga i sammanhanget (”proportionalitetsprincipen”): som en intern konsultrapport visar (bilaga 7) går meddelandet av reglerna långt utöver de konfliktlösande åtgärder som konsulten rekommenderade. Exempelvis rekommenderade konsulten temporära åtgärder, medan reglernas giltighet inte begränsats i tiden.

Det är allmänt känt att det är lågt i tak vid Lunds universitet och att universitetet har stora problem att värna om yttrandefriheten. I den nyligen utkomna boken ”Slutet på yttrandefriheten (och demokratin?)” (Carlssons förlag) beskriver statsvetaren professor Lennart Lundqvist ett annat fall vid LU där en emeriterad professor (Ulfur Arnason) blev avstängd efter att ha kritiserat en överordnads forskning. Fallet JK-anmälades och uppmärksammades i media (t ex Skånska dagbladet, 26 oktober, 2010) samt i internationell vetenskaplig fackpress (tidskriften Nature). I en aktuell medarbetarenkät uppgav 40% av de som svarade att de inte är säkra på att de kan uttrycka sina åsikter utan att det får negativa konsekvenser för dem (Sydsvenskan, 7 juni, 2012). Vi har här att göra med ett allvarligt systemfel där mitt ärende bara är toppen på ett isberg. Min förhoppning är att denna anmälan kan leda till att felet uppmärksammas och åtgärdas. Mina erfarenheter, baserade på kontakt med ledningen, säger mig att åtgärder är högst osannolika utan kraftfull påtryckning utifrån.

Med vänliga hälsningar

Professor Erik J. Olsson

Filosofiska institutionen, Lunds Universitet, 222 22 Kungshuset Lundagård, Lund

